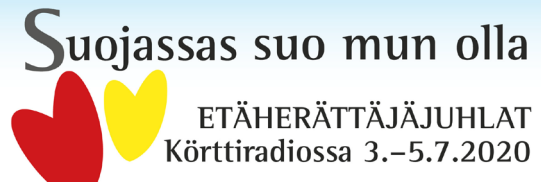

HERÄTTÄJÄ-YHDISTYS
PL 21, 62101 LAPUA
Puh. (06) 433 5700
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

Päivi Vähäkangas
Raamattutunti 4.7.2020

Muistakaa, että itse olitte orjina Egyptissä ja että Herra, teidän Jumalanne, lunasti teidät sieltä vapaiksi.

5. Moos. 24:18

Keväällä kuusivuotias tyttäreni kuljetti sormiaan kirjahyllynsä läpi etsien uutta iltalukemista ja veti esiin Lasten Raamatun. ”Äiti, luetaanko tätä?” Ja minä luin. Ilta toisensa jälkeen lapsi kuunteli silmät suurina tarinoita israelilaisten vaiheista, jotka tuntuvat olevan lähes jatkuvaa poikkeustilaa. Oli orjuutta Egyptissä, 40 vuoden erämaavaellus, valloitus sotia, valloitetuksi tulemistä ja pakkosiirtolaisuutta, kapinayrityksiä. Oli uskonnollisen elämän keskus, Jerusalemin temppeli, joka tuhottiin, mutta rakennettiin uudelleen. Ja hävitettiin vielä kerran, toistaiseksi pysyvästi.

Suurin osa Vanhan testamentin viidestä Mooseksen kirjasta kertoo israelilaisten erämaavaelluksesta. Pitkä ja polveileva tarina on peräisin eri-ikäisistä lähteistä ja useilta kirjoittajilta. Kerronta matkanteosta keskeytyy väliin sijoitetulla pitkällä osiolla, jossa selostetaan elämän eri osa-alueita ja temppelikulttia käsitteleviä yksityiskohtaisia käskyjä ja kieltoja. Lasten Raamatussa tarina oli tiivistetty kolmeen lukuun. Vieläkin lyhyempi tiivistelmä löytyy viidennen Mooseksen kirjan varhaisesta juutalaisesta uskontunnuksesta, joka kehoitetaan lausumaan sadonkorjuulahjaa tuodessa. Siinä erämaavaellus kuitataan yhdellä lauseella: ”Herra vei meidät pois Egyptistä kohotetun kätensä ja pelottavien ihmeiden ja tunnustekojen voimalla.” (5. Moos. 26:8)

Vanhan testamentin pikakertaus Lasten Raamatun avulla muistutti, miten valtavan paljon inhimillistä kärsimystä Israelin historiaan mahtuu. Silti varhaisimmista uskontunnuksista lähtien israelilaiset ovat kerranneet historiaansa Jumalan johdatuksen, eikä kärsimyksen ja menetyksen näkökulmasta. He ylistivät Jumalaa, joka oli vapauttanut heidät Egyptin orjuudesta. He ylistivät Jumalaa, joka johdatti heidät erämaan läpi luvattuun maahan, vaikka juuri Jumalan takia tuo matka kesti 40 vuotta pitempään kuin olisi ollut tarve.

Kertomusta erämaavaelluksesta on tulkittu erilaisin tavoin jo Raamatun sisällä. Profeetta Jeremia vertaa sitä Jumalan ja hänen kansansa ensirakkauden aikaan (Jer. 2:2–3). Israel oli tuolloin nuori ja rakastunut morsian, joka seurasi sulhastaan autiomaassa, ja johon kukaan toinen ei saanut kajota. Hesekielin mukaan (Hes. 20) taas erämaavaellus oli suurta uskottomuuden aikaa, jolloin

HERÄTTÄJÄ-
YHDISTYS

HERÄTTÄJÄ-YHDISTYS
PL 21, 62101 LAPUA
Puh. (06) 433 5700
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

uppiniskainen kansa niskoitteli yhtenään, eikä kyennyt pitämään kiinni yksinkertaisimmistakaan Jumalan antamista käskyistä. Negatiivisempi tulkinta, joka painottaa israelilaisten itsepäisyyttä ja huonoa käytöstä, on yleisesti ottaen hallitsevampi.

Nykylukijalle kertomuksen kuvaus ihmisen ja Jumalan suhteesta ei näytä aivan ongelmattomalta. Erämaavaelluksen aikana Jumala riisti ihmisiltä itsemääräämisoikeuden. Takaisin ei ollut paluuta eikä omin luvuin voinut yrittää uutta kohtikaan. Ei ollut maata, mitä viljellä eikä karjaa, mitä kasvattaa. Ei ollut kerta kaikkiaan mitään, mikä olisi suonut hallinnan tunnetta tai auttanut varustautumaan tulevaisuuteen. Ihmiset olivat silloin riisutuimmillaan, riippuvaisimmillaan Jumalasta, jolta saivat suoraan kaiken, mitä elääkseen tarvitsivat. Toisen Mooseksen kirjan kuvaama Jumala on kiivas, mustasukkainen ja pikkumainen. Sellainen, joka tuo mieleen vaarallisen läheisriippuvuussuhteen hallitsevan osapuolen. Hänelle täytyy olla jatkuvasti kiitollinen. Tyytymättömyyttä ei saa osoittaa, valittaminen ei ole luvallista. Kiittämättömyys kostetaan kuolemalla.

Psykologiassa puhutaan optimismiharhasta, kun tulevaisuus näyttäytyy mielikuvisa paljon yksinkertaisemmalta ja ongelmattomammalta kuin se onkaan. Egyptin orjuudesta paenneet israelilaiset törmäsivät erämaassa optimismiharhaan. Matka vei kohti vapautta, mutta vapauden hinta oli kova. Israelilaisille se merkitsi ympyrän kiertämistä eksyksissä vuosikausia, siitakin huolimatta, että Jumala kulki heidän kanssaan. Ei ollut muuta kuin Jumalan Moosekselle antama lupaus siitä, että kerran kaikki olisi toisin. Poikkeustila loppuisi aikanaan. Sekin lupaus oli välikäden kautta saatu, silloin kun lähdettiin liikkeelle. Kauan aikaa sitten. Ei ihme, jos vapaus ei tuntunut vapaudelta.

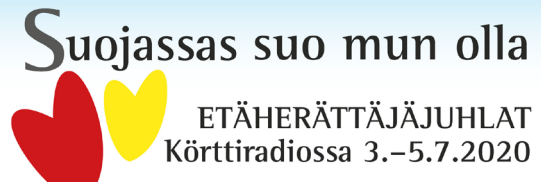
Israelilaisten kannalta kertomuksen masentavin käänne tapahtuu silloin, kun luvattu maa oli jo näköpiirissä. Edeltä lähetetyt tiedustelijat palasivat kertomaan, että maa oli juuri niin rikas ja hedelmällinen kuin heille oli kerrottu. Oikea paratiisi. Mutta sen asukkaat olivat vahvoja ja hyvin varustautuneita. Israelilaisiin iski uskonpuute. *Ei meistä ole tähän!* Rangaistukseksi luottamuksen puutteesta Jumala lähetti heidät takaisin erämaahan ja antoi ukaasin, että kukaan matkassa olleista aikuisista ei tulisi pääsemään perille luvattuun maahan. Niin lähellä, mutta niin kaukana.

Niin kertomuksen mukaan kasvoi sukupolvi, joka ei tuntenut muuta kuin poikkeusolot. Egyptissä syntyneiden muistot entisestä normaalista hiipuivat. Erämaassa syntyneet eivät muunlaisesta elämästä tienneetkään. Heidän rinnallaan kulki harveneva joukko heitä, jotka tiesivät, että eivät koskaan tulisi kokemaan uutta normaalia.

Erämaavaellus ei juutalaisessa historiankerronnassa merkitse vain siirtymistä paikasta A paikkaan B, vaan sillä on keskeinen teologinen merkitys. Erämaakertomus on kuvausta yhteisöllisen identiteetin muodostumisesta. Erämaasta luvattuun maahan astui yhtenäiseksi hioutunut kansa,

HERÄTTÄJÄ-YHDISTYS
PL 21, 62101 LAPUA
Puh. (06) 433 5700
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

joka oli oppinut tuntemaan Jumalan ja hänen tahtonsa. Heillä oli nyt katse, joka kurottui omaa itseä ja omaa elämää pitemmälle, sekä eteen että taakse. Yksin on helppo kadottaa perspektiivi. Unohtuu, miksi oikein teen tätä matkaa ja minne edes olen menossa. Silloin yhteisön muisti kantaa. Ja juuri siksi Deuteronomiumista eli viidennestä Mooseksen kirjasta lähtien menneisyyden muistaminen on ollut juutalaisille tärkeää.

Rakastakaa Herraa, Jumalaanne, ja noudattakaa aina hänen lakejaan, hänen säädöksiään, määräyksiään ja käskyjään. Tietäkää, että minä puhun nyt teille enkä teidän lapsillenne. He eivät ole nähneet, kuinka Herra, teidän Jumalaanne, opasti ja kuritti teitä. He eivät ole saaneet kokea hänen suuruuttaan: hänen väkevän kätensä ja ojennetun käsivartensa voimaa. He eivät ole nähneet niitä voimatekoja, jotka hän teki faraolle, Egyptin kuninkaalle, ja koko hänen maalleen, eivätkä sitä, miten egyptiläisten sotajoukko, joka ajoi teitä takaa, tuhoutui hevosineen ja sotavaunuineen, kun Herra antoi Kaislameren vesien vyöryä egyptiläisten yli ja hävitti faraon sotajoukon perin pohjin. Lapsenne eivät ole nähneet, mitä kaikkea Herra teki teidän hyväksenne vaeltaessanne autiomaan halki. (5. Moos. 11: 1–5)

Nämä sanat on suunnattu vanhemmalle sukupolvelle. Kertokaa, sillä teidän jälkeläisenne eivät tiedä eivätkä siksi voi muistaa. Kertokaa, sillä muistinsa menettänyt yhteisö on tuuliajolla. Menneiden raskaiden vaiheiden ja Jumalan pelastustekojen muistelemisen muodostui tärkeäksi osaksi juutalaista jumalanpalvelusta. Myös meidän uskontunnustuksemme rakentuu menneisyyteen ankkuroituvien Jumalan pelastustekojen varaan. Joka sunnuntai luettelemme kirkossa Jeesuksen elämän oleellisimpana pidetyt vaiheet. Muistakaa, kertokaa, että lapsennekin tietäisivät.

Näitä samoja kertomuksia minäkin luen lapselleni. Kerron, kuinka kauan aikaa sitten kaukana toisessa maassa eräs kansa pääsi vapaaksi orjuudesta Egyptissä ja kulki pitkään erämaassa uutta kotimaata kohti. Kerron, koska ajattelen näiden tarinoiden tuntemisen kuuluvan osaksi yleissivistystä. Mutta kerron myös siksi, että näiden tarinoiden kautta hahmottuu, mihin jatkumoon me sijoitumme.

Yhteisöön liittyminen on meille tärkeää, myös kristittyinä. Sekä sanat synagoga että kirkko tarkoittavat yhteen tullutta joukkoa. Hengellisyys on toisten ihmisten kanssa elämistä. Kun puhutaan hengellisestä elämästä, niin yleensä sillä tarkoitetaan tavanomaisia hartauden harjoittamisen muotoja. Yhteistä rukousta ja veisuuta, ehtoollisen viettämistä. Tältä osin olemme joutuneet kokemaan keväästä lähtien poikkeustilan, joka koski myös hengellistä elämää. Poikkeusolot riistivät meiltä kosketuksen ja tekivät toisista ihmisistä kartettavia. Myös kirkossa sopeuduttiin poikkeusoloihin. Meiltä vietiin ehtoollinen ja yhteinen veisuu. Tilalle tuli striimattu jumalanpalvelus, striimatut seurakunnat ja etäherättäjäjuhlat. Se on parasta, mitä nyt on tarjolla, mutta

HERÄTTÄJÄ-YHDISTYS
PL 21, 62101 LAPUA
Puh. (06) 433 5700
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

kuitenkin vain laihaa korviketta. Jos koronakevät jotain opetti, niin sen, miten tärkeää fyysisesti yhteen kokoontuminen meille on. Herättäjäjuhlapenkissä istuminen on kokonaisvaltainen, fyysinen ja sosiaalinen kokemus. Siihen kuuluu hiki ja rakoille hiertyneet jalat, lettupannujen käry, auringon polttama iho (koska juhlilla aurinko porottaa aina kuumemmin kuin muulloin tai vaihtoehtoisesti sataa rankemmin kuin muulloin) ja tuhansien ihmisten yhtä aikaa ilmoille huoahama virren säe. Siihen kuuluu penkin notkahtelu ja natina vieressä liikkuvien tahtiin, ilo tutuista kasvoista, joukkoon kuulumisen kokemus vieraiden kasvojenkin keskellä. Tai yhtä lailla joukkoon kuulumattomuuden kokemus, mutta siltikin sen punnitsemista, mitä minä olen suhteessa näihin toisiin ihmisiin.

Yhteisö syntyy yhteisestä tarinasta. Meillä 2000-luvun suomalaisilla on monenlaisia yhteisiä tarinoita, joiden avulla rakennamme omaa ja oman viiteryhmämme identiteettiä ja sen eroja muihin ryhmiin. Useimpia tarinoita yhdistää vaikeuksien kautta voittoon -juonenkulku. On kansallinen narratiivi siitä, kuinka Suomesta tuli Suomi. Sen keskiössä on köyhä, mutta sisukas kansa, joka taisteli itselleen itsenäisyyden ylivoimaiselta tuntuvaan vihollista vastaan. On luterilainen narratiivi, jossa Jumalan Sanaa ymmärrettiin paremmin kuin muut, ja siksi omantunnon pakottamana vanha järjestys oli pantava uusiksi.

Lutherille ja Paavo Ruotsalaiselle yhteistä on se, että yhden ihmisen sisäisestä painista, yhden ihmisen kyselystä kelpaanko ja riitänkö minä Jumalalle sai alkunsa kokonainen hengellinen uudistusliike, Lutherin tapauksessa kirkkokunta ja Ukko-Paavon tapauksessa herätysliike. Yksilön kokemuksesta tuli kollektiivinen kokemus. Samalla kuitenkin yksilön kokemuksella on ollut vaarana ylikorostua. Pietismin perintöä meillä on sisäänpäin kääntyvä kristillisyyttä, joka keskittyy tarkkailemaan, miltä minusta tuntuu vai eikö tunnu miltään. Eri herätysliikkeillä on erilaiset painotukset siitä, mitä tunnetila on tavoiteltavin: uskonvarmuus, synnintunto, kelvottomuuden kokemus vai Hengen täyteys. Yhteistä on katseen suuntautuminen omaan itseän. Siksi Vanhan testamentin kehoitus yhteisölliseen muistamiseen on oleellisen tärkeää. Minun uskoani ei ole ilman yhteisön uskoa. En ole Jumalan kanssa vastakkain tyhjiössä vaan toisissa ihmisissä.

Samoin hengellinen elämä ei vain sitä, mikä tapahtuu seurapenkissä tai sunnuntaisin kirkossa. Eikö hengellinen elämä ole jatkuvassa poikkeustilassa, jos se kutistuu vain yhdeksi elämän osa-alueeksi sen sijaan, että läpäisisi kaiken olemisen ja elämisen tässä maailmassa, toisten ihmisten keskellä?

Muistakaa, että itse olitte orjina Egyptissä ja että Herra, teidän Jumalanne, lunasti teidät sieltä vapaiksi.

Hyvä kuulijat, Raamatussa kaikuva kehoitus muistamiseen ei ole pelkkää omien kokemusten muistelua. Muistamalla mennyt tulee eläväksi, ja astumme samaan virtaan. Menneiden sukupolvien kokemuksista tulee meidän kokemuksiamme, osa omaa identiteettiämme. Ehtoollisen

HERÄTTÄJÄ-YHDISTYS
PL 21, 62101 LAPUA
Puh. (06) 433 5700
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

viettäminen on juuri tällaista muistelua, joka ei ole vain menneisyyteen katsomista, vaan Jumalan pelastusteen eläväksi tulemistä nykyhetkessä. Se, mitä tapahtui kerran muualla, on totta tässä ja nyt. Vanhassa testamentissa menneen muistaminen kytkeytyy usein nykyhetken ohjeisiin: muistaa, miten hyvä Herra on teille ollut, kohdelkaa siis toisianne hyvin. Älkää unohtako köyhän, orvon, lesken, orjan tai muukalaisen oikeuksia älkääkään tehkö heille vääryyttä, sillä muistakaa, että olitte itse orjina Egyptissä. Kaikki, mitä meillä on, on Jumalan armoa.

Mitä muistelun kääntäminen osaksi nykyistä elämäämme tarkoittaa meidän kontekstissämme? Miten meidän monet yhteiset kertomuksemme opastavat meitä toimimaan nyt? Mitä sen muistelusta seuraa tai pitäisi seurata, että kerran me menetimme perheenjäseniämme sodassa, pakenimme synnyinsijoiltamme ja kärsimme nälkää? Entä sen muistelusta, että kerran olimme ahtaalla, kun yhtenäisyyden ja kirkkokurin paineessa emme saaneet kokoontua ja opettaa toisella tavalla, kuin mihin oli totuttu?

Muistaminen virittää meidät herkäksi nykyiselle kärsimykselle ja epäoikeudenmukaisuudelle. Kun yhteisön kokemuksesta tulee osa omaa kokemusmaailmaa, on vaikea yrittää tasapainotella neutraalina. Toiseen kohdistunut isku kohdistuu minuun. En voi enää olla välinpitämätön, en voi ajatella, että ei koske minua. Tästä samasta Paavalikin puhuu, kun hän kuvailee meitä Kristuksen ruumiin jäseninä. Kristus yhdistää meidät yhdeksi ruumiiksi, jossa jokaisella jäsenellä on oma, tärkeä tehtävänsä. Kun yksi jäsen kärsii, kärsii koko ruumis.

Muistakaa, että itse olitte orjina Egyptissä ja että Herra, teidän Jumalanne, lunasti teidät sieltä vapaiksi.

Me muistelemme, jotta ymmärtäisimme, että kautta aikojen olemme tehneet matkaa Jumalan armon varassa. Me muistelemme, jotta näkisimme oman paikkamme samassa ketjussa, toisten ihmisten keskellä.